

STOMATOLOGIYA SOHASIDA QO'LLANILADIGAN LOTINCHA TERMINLAR VA ULARNING TARJIMASI

Daminova Marjona Iskandar qizi,
Samarqand Davlat Tibbiyot Instituti,
Stomatologiya fakulteti 101-guruh talabasi,
e-mail : daminovamarjonaxon@gmail.com

Ilmiy rahbar: Sharipov Bobur Salimovich
Samarqand Davlat Tibbiyot Instituti, Tillar kafedrası, assistent
e-mail : sharipovbobur9689@gmail.com

Ta'kidlab o'tish joizki, Lotin tili fani tibbiyotning barcha sohalarida asosiy o'rganilishi lozim bo'lgan fan, albatta . Jumladan stomatologiya sohasida ham ushbu fanni o'zlashtirishda stomatologiya fakulteti talabalari tibbiyot terminologiyasini o'rganadilar. Klinik terminologiya terminlarining konseptual, mazmunli munosabatlaridagi eng keng va murakkab atamalardan biri sifatida alohida qiziqish uyg'otadi. Klinik terminologiya turli kasalliklarning nomlari, kasallikning belgilari va fiziologik funksiyalarning buzilishi, organlar va to'qimalarda tizimli o'zgarishlar, shuningdek, tadqiqot, davolash va oldini olish usullaridagi terminlarni o'z ichiga oladi. Klinik terminologiyani o'rganish jarayonida kelajak tish shifokorlari lotin va yunon tillaridan olingan ko'plab klinik terminlarni o'rganadilar. Klinik terminologiyani chuqur tahlil qilish stomatologiya sohasida qo'llaniladigan klinik atamalarning quyidagi asosiy guruhlarini aniqlashga asos bo'ldi.

1) *kasallikning klinik belgilarini anglatuvchi terminlar:* Ushbu tematik guruh kasallik belgilarini ifodalaydi , ya'ni. normadan chetga chiqishni ko'rsatib beradi: odontalgia (odontalgiya) - tish og'rig'i; hyperaesthesia (giperesteziya) - qattiq tish to'qimalarining sezuvchanligi; odontolithus (odontolitus) – tishlarda tosh yig'ilishi; ulorrhagia (ulorrhagiya) – tish milkidan qon ketish; halitosis (halitoz) - og'izdan yoqimsiz hid kelishi va boshqalar

2) *tish kasalliklari nomi sifatida ishlatiladigan atamalar:* caries(karies) - tishning qattiq to'qimalarining deminerallasuvi orqali yuzaga chiquvchi kasallik; gingivitis (gingivitis) – tish milkining yallig'lanishi, bu qon ketishi va tish milkining shishishi bilan tavsiflanadi.

Patologiyani belgilashda so'zni noto'g'ri shakllantirgan tish shifokori tashxisda noaniqlik kiritishiga olib kelishi ham mumkin, chunki affikslar klinik nuqtai nazardan o'ziga xos ma'noga ega. Klinik terminologiyada eng keng tarqalgan shakllantiruvchilar:

- yallig'lanish kasalliklari nomlarining mikrosistemasini tashkil etgan -itis qo'shimchasi: alveolitis (alveolit) -tish alveolasining yallig'lanishi, odatda tishni olish vaqtida yoki undan keyin yaraning infeksiyasi tufayli; cheilitis (cheilitis) - lablar, qizil chegara, shilliq qavat va lablar terisining yallig'lanish jarayoni; glossitis (glossit) - tilning o'tkir yoki surunkali yallig'lanishi; parodontit – milklarning yallig'lanish kasalligi. U vaqt o'tishi bilan milklarni suyak va biriktiruvchi to'qmalarni atrofiyasiga olib keladi, natijada tish qimirlashi paydo bo'ladi va tushib ketadi. Prefikslar ham semantik vazifani bajaradi.

-paydo bo'ladigan o'smalarning nomlarini hosil qiladigan -oma qo'shimchasi: periodontoma - ko'p hollarda yumshoq to'qimalarning o'smasi hisoblanadi, chunki bu to'qimalar turli xil shikastlanishlarga ko'proq moyil bo'ladi. Bu fibroma, myoma, odontogen o'smalar bo'lishi mumkin; cementoma-xavfsiz o'sma hisoblanadi. Bemorda hech qanday og'riq bo'lmaydi. Faqatgina razmeri kattalashib yuzni deformatsiya olib keladi. Agar jag'da joylashgan bo'lsa. O'simtaning asosiy komponenti tish sementiga o'xshash qo'pol tolali to'qimadir. Katta yoshdagi patologiya juda kam uchraydi. Qoida tariqasida, kasallik yigirma yoshgacha bo'lgan odamlarda rivojlanadi.

-jarayon yoki uning natijasi" ma'nosi bilan -osis qo'shimchasi: patologik jarayonlarning konkrementoz shakllanishi; "organning surunkali degenerativ kasalligi" ma'nosi bilan: fluorosis- (fluoroz) - ko'p miqdordab fluor iste'mol qilish natijasida yuzaga keladigan surunkali kasallik.

3) *Diagnostika va davolash usullarini bildiruvchi atamalar.* Bu guruh odatda o'zlashtirilgan so'zlar bilan ifodalanadigan murakkab atamalardan iboratdir, Ular tarkibida yunoncha atama elementlari -graphia, -metria, -scopia, -therapia. Masalan, orthopantomographia (ortopantomografiya) - rentgenografiya usuli, unda tasvir bitta umumiy (panoramali) tasvirda olinadi. ikkala jag' va yuqori bo'g'inlar, shuningdek, yuqori sinuslar ifodalanadi; antibioticotherapia (antibiotik terapiyasi) - antibiotiklar bilan davolash; electroodontometria (elektroodontometriya) - tish reaksiyalarini o'lchash elektr toki orqali va boshqalar.

Shunday qilib, yuqoridagi tasnifdan ko'rinib turibdiki, stomatologiyada klinik terminologiya yunon-latin kelib chiqishli so'zlar bilan boyitilgan. Bu stomatologiya fakulteti talabalarining "Lotin tili va tibbiy terminologiya" fanini o'rganish kursida klinik terminologiyani o'rganishi tibbiy madaniyatning asosiy tarkibiy qismi bo'lib, undan munosib foydalana olish kasbiy muloqot tili vazifasini o'taydi, degan xulosaga kelish imkonini beradi.

Adabiyotlar:

1. Uzbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi.
2. Niyazova, N., Pulatova, U., & Talipova, D. (2020). The Progressive

Development of Uzbekistan on Influence of Pedagogical Staff. Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems, 12(S2), 328-332. <https://orcid.org/0000-0002-6276-5178>

3. A.Choriyev, I.Choriyev «Pedagogikaning fanlararo bog'liqlik metodologiyasi». - Toshkent: «Fan». 2011.